

Crișana

De la Wikipedia, enciclopedia liberă

Pentru alte sensuri, vedeți [Crișana \(dezambiguizare\)](#).

Crișana din România

Frontiera româno-maghiară

Crișana (*maghiară*: *Körösvidék*, *germană*: *Kreischgebiet*) reprezintă o [regiune istorică](#) situată pe teritoriile [României](#) și [Ungariei](#), având ca limite naturale râul [Tisa](#) la vest, râul [Mureș](#) la sud, [Munții Apuseni](#) în est și râul [Someș](#) în nord. A fost împărțită în [1920](#) între [România](#) și [Ungaria](#).

Este compusă din:

- [județul Bihor](#) (integral), cea mai mare parte a [județului Arad](#) și a [județului Sălaj](#), extremitatea sudică a [județului Satu Mare](#) și extremitatea nordică a [județului Hunedoara](#), pe teritoriul [României](#);
- [comitatul Biharia](#) (în *maghiară* *Hajdú-Bihar*) și [comitatul Bichiș](#) (în *maghiară* *Békés*), pe teritoriul [Ungariei](#).

Capitala tradițională este [Oradea](#) (Oradea Mare). Alte orașe importante sunt: [Arad](#), [Debrecen](#), [Békéscsaba](#), [Gyula](#), [Salonta](#), [Marghita](#), [Beiuș](#), [Zalău](#), [Șimleu Silvaniei](#), [Ineu](#), [Brad](#), [Tășnad](#).

Cuprins

- [1 Geografie](#)

- [1.1 Retea hidrografica](#)
- [2 Istorie](#)
  - [2.1 Marea Unire](#)
  - [2.2 Stema](#)
  - [2.3 Vezi și](#)
- [3 Referințe](#)

Geografie

Regiunea Crișana este situată între râurile Mureș, Someș, Tisa și culmile Munților Apuseni. A făcut parte parțial din Partium. Partea de vest (Körösföld) aparține Ungariei. Principalele unitati de relief din [România](#) sunt Câmpia Aradului, Câmpia de Vest, Dealurile de Vest, Munții Plopișului, Munții Pădurea Craiului, Munții Bihor, Munții Zarandului și Munții Codru-Moma. Altitudine maximă: vf. Bihorul (Cucurbata Mare) 1849 m, vf. Budeasa 1790 m, vf. Cârligați 1693 m. Principalele cursuri de apă: Crișul Negru, Crișul Repede, Barcău. Principalele lacuri: Peța (carstic și de baraj antropic), Cefa, Mădăras.

Retea hidrografica

Principalele rauri care traverseaza regiunea sunt:

- Crișul Alb
- Crișul Negru
- Crișul Repede
- Barcau
- Râul Mureș

Punctele extreme sunt: 20°45' long. E (Nădlac la vest) și 22°39' (Târnăvița la est) long. E, respectiv 45°58' (Labașinț la sud) și 46°38' latitudine nordică (Berechiu la nord).

Istorie

[Menumorut](#) a fost menționat în cronica notarului Anonymus al regelui ungar Béla al III-lea ca fiind duce al țării dintre Tisa, Mureș, și Munții Apuseni, locuit de "cozari" (probabil o ramură a hazarilor), având ca reședință cetatea Biharea, pe timpul venirii ungarilor (896). În lupta cu ungurii, [Menumorut](#) pierde partea de vest a ducatului său până la Criș, păstrând numai partea dintre Criș și Mureș, cu cetatea Biharea. [Menumorut](#) pare să fi fost nepotul lui Morout/Morut, probabil și el voievod în Crisana. Însă existența lui Morut este disputată, și unul și altul fiind probabil același. Cronicarul maghiar Anonymus afirma că [Menumorut](#) li se adreseaza solilor căpetăniei maghiare regale Arpad, zicandu-le sa-i transmita acestuia că el, [Menumorut](#), ascultă de superiorii lui bizantino-bulgari care erau de religie creștin ortodoxă.

Marea Unire

La 18 noiembrie/1 decembrie 1918, deputații decid în unanimitate unirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România, cu păstrarea unei autonomii locale, pe baze democratice, cu egalitatea naționalităților și a religiilor. La Alba Iulia, așa cum fusese înainte și la Cernăuți, la 28 noiembrie, a fost, de fapt, un plebiscit al tuturor românilor din Austro-Ungaria. Tot la Alba Iulia, cu prilejul Adunării, se constituie Marele Consiliu Național

Român, format din 200 de membri aleși și 50 de membri cooptați. A doua zi, acest Consiliu numește un guvern provizoriu, numit Consiliul Dirigent al Transilvaniei, în frunte cu Iuliu Maniu. Consiliul trimite o delegație la București, condusă de episcopul de Caransebeș, Miron Cristea (viitorul patriarh al României), care, la 1/14 decembrie, înmânează regelui Ferdinand I declarația de la Alba Iulia. La 11/24 decembrie, regele Ferdinand promulgă decretul de sancționare a unirii (totodată și a Bucovinei și Basarabiei). Protestele guvernului Károlyi la Budapesta sunt inutile. [\[1\]](#)

Stema

Stema Crisanei este plina de istorie, reflectand inceputurile acesteia inca din Evul Mediu. La baza stemei se regaseste culoarea albastra, mai sus, inspre dreapta gasim o acvila, la stanga un turn de cetate, reprezentand Biharia si in varf, gasim un scut despicat.